

izjavljuje da je stekao uverenje o potrebi izjednačenja podatkov učiteljskega u pogledu dodatka sa nepravilno i založnice se da se dosadnja nepravda u tom pogledu što pre odkloni.

Usvaja gledište učiteljstva da se školski nadzornici postavljajo po salsušanju Gl. Prosvednog Saveta i u tom pogledu preduzeće nužne korake.

Odnosno učiteljstva u Hrvatskoj izjavljuje da je to problem državne politike u kojoj je usvojeno gledište da ne treba ići u krajnosti i isključivosti i da otklanjanjem toga treba uticati na stalnožavanje nezadovoljstva. On je sve slušajeve za koje se uverio da imaju partijskih primeča popravio, a i u buduće vodiče računa o zahtevima Udruženja.

Stanje prosvete u Južnoj Srbiji zahveva naročitu pažnju i velike žrtve. On pojmima položaj tamošnjih učitelja koji, su lišeni svih uslova potrebnih za život kulturnog čoveka, i kao prvi korak za stvaranje povoljnijih prilika za njihov život i rad jeste podizanje modernih školskih zgrada u tamošnjim selima što država mora sama pomoći.

Pedagoška akademija ali fakulteta?

(Nekaj odgovora na članek tov. V. Modrinjaka.)

Na kongresu UJU se je v zvezi s problemom učiteljske izobrazbe razpravljalo tudi o vprašanju višje pedagoške šole in reorganizacije učiteljske.

Jasno je, da ta vprašanja v tem smislu, kakor so se nedavno razmotrivala v »Prosveti«, za nas ne obstojajo — za nas, to je za vse one, ki učiteljskega kot splošna obrazovalnišča za učiteljski naraščaj odklanjajo in enako tudi višje ped. šole, kakor jih zamišlja ministrska naredba iz leta 1920. Po tej naredbi bi služile te šole trojnemu namenu: kot fabrike za pedagoške mandarine, za »profesorje« na učiteljskih in za »višje« učitelje na meščanskih šolah. Za nas ni sporno, da bi pomenila taka višja pedagoška šola v našem šolstvu korak nazaj in bi v protislovju z našim prizadevanjem ustvarjala nove kategorije učiteljstva. Zato moramo izjavo profesorskega zbora filozofske fakultete v Beogradu, ki se obrača proti tem višjim pedagoškim šolam, v nekem oziru celo pozdravljati. Seve je treba priznati, da je s širšega državnega vidika ves problem manj enostaven kot z ožjega slovenskega, vendar razsoden človek ne more od nas zahtevati, da bi svoje zahteve v nazadnjaškem smislu prikrojili razmeram v drugih pokrajinah, ker to ne bi bilo v interesu celokupnega šolstva. Stvar zakonodaje je, da unese v zakon za prehodno dobo tudi prehodne določbe. Pota do cilja pa si ne pustimo zagraditi. V načelnih vprašanjih ne smemo popuščati in tov. Modrinjak, ki je brez dvoma pogumen mož, ne sme poguma tudi drugim odrekati. Niti z daleka mi ne prihaja na um, da bi delal komurkoli katerekoli koncesije iz drugih kot iz zgolj stvarnih razlogov. Vseeno sem tov. Modrinjaku hvaležen, da je odločno zagrabil problem pri onem koncu, kjer mu utegnemo priti najprej do živga.

Modrinjak odklanja pedagoško akademijo in hoče, da prevzame posebna pedagoška fakulteta obrazovanje vsega

Na pitanje o V. P. Školi, G. Ministar je izjavio da će se ta škola ukinuti. Tom prilikom G. Ministar je pročitao Izvršnom Odboru mišljenje univerzitetskog saveta o prijemu učitelja na Univerzitet koje je po učitelje negativno, a uporedo sa tim mišljenjem i odvojeno mišljenje univerzitetskog profesora g. Brane Petronijevića, koji traži otvaranje pedagoškog odseka na Univerzitetu i na suprot mišljenju univerzitetskog saveta traži: da se na taj odsek samo i jedino primaju učitelji, a nikako svršeni maturanti srednje škole. Izjavljuje da se s ovim mišljenjem slaže, da je i on za prijem učitelja na Univerzitet i da će učiniti sve da taka odredba uđe u zakon o Univerzitetu. Radi toga učiniće nov pokušaj da za ovo gledište zadobije profesorski savet Univerziteta.

Povodoma ovoga Izvršni Odbor je obavestio G. Ministra o odlukama učiteljskog kongresa u pogledu višeg učiteljskog obrazovanja koje predstavljaju mišljenje učiteljstva po ovom pitanju. Time je ovaj razgovor završen.

učiteljstva, da, on naravnost svari pred polovičarsko rešitvijo vprašanja.

Ako bi šlo za tezo — antitezo; samostojna akademija ali fakulteta, bi moral priznati, da je njegova skrb kolikor toliko utemeljena, a v našem slučaju gre le bolj za besedo kot za stvar. Ni take važnosti, ali nosi institucija, ki ima nalogo obrazovati učiteljstvo, ime akademija ali fakulteta, ampak odločilno je, ali je samostojna, ali del univerze.*

Zakaj se nisem zavzel naravnost za pedagoško fakulteto? Pedagoška fakulteta, ki bi zaslužila to ime, nikakor ni tako enostavna stvar, kakor si jo utegne dati in oni predstavljati. Kot samostojen del univerze bi morala imeti tudi svoj profesorski zbor, docenture za razna specialna področja obširne pedagoške vede. Razen za sistematično in historično pedagogiko bi moralo biti preskrbljeno tudi za praktično pedagogiko in za tehnično-umetniške stroke. Za druge znanstvene stroke bi morala vseeno še skrbeti filozofska fakulteta, ker pedagoška ne more imeti svojega slavista, zgodovinarja, geografa, kemika itd. Pri vsem tem ne smemo pozabiti, da je poklicna izobrazba učiteljev glede svoje vsebine in naloge kolikor toliko sporna zadeva in mi sami še nismo opredelili v tem pogledu svojega stališča. Upam, da bomo ineli pogum, da tudi nekaj svojega, izvirnega unesemo v ideal učiteljske izobrazbe, kakor so ga zasnovali drugod.

* Ako ne bi združevali z besedo »akademija«, »akademijski« nek program, bi bilo bolje, da bi naše bodoče obrazovalnišče imenovali kratko »pedagoška šola«, vsaj dotlej, da je ne bi smeli z vsem pravom nazivati fakulteto. Izogibati bi se morali vsem nazivom, ki kakor »višja« in »visoka« pomenijo neko razredovanje šol po rangi, česar res demokratični narodi, kakor Amerikanci in Angleži ne poznajo. (Primerjaj: Dr. Turle, Načrt osnove »Visoke« škole za razvitek pedagogike in odgoj pedagoga.)

Pedagoška fakulteta se potemtakem ne da čez noč ustvariti, kar priznavajo tudi najnovejši njeni zagovorniki. Vidim torej za enkrat samo dve poti, ki vodita do cilja: ali kolikor toliko samostojen akademski inštitut, v nekaki personalni uniji z univerzo, ki bi se polagoma razvil v pedagoško fakulteto,* ali pa filozofska fakulteta, na kateri bi se ustanovil poseben pedagoški oddelek. Za eno in za drugo imamo že zglede v Nemčiji.

Priznati moram, da se nisem mogel odločiti za propagiranje drugega načina rešitve našega problema.

Pomisliki proti filozofski fakulteti kot obrazovalnišču za ljudskošolsko učiteljstvo so načelnega in praktičnega značaja.

Nisem med onimi, ki bi hoteli pri učiteljskem obrazovanju uveljaviti izključno le praktične pedagoške vidike, ki bi znanstvenim strokam odmerjali le toliko prostora, kolikor to zahteva obvladavanje snovi za prakso, ker končno je treba za spoznavanje in samostojno izbero kulturnih vrednot obrazovalnega in vzgojnega pomena vendar nekoliko temeljitejšega strokovnega znanja in vsaj v eni stroki bi kazalo, da bi segel vsak učitelj malo bolj v globino, da ne bi ostal povsod polovičar, a vendar si predstavljam naše bodoče obrazovalnišče nekoliko drugače kot je univerza — vsaj v luči kritike njenih poznavalcev. Njene dvojne naloge: gojiti vedo radi vede in pripravljati slušatelje za njih bodoči poklic pač ni lahko spraviti v sklad — zlasti ne na filozofski fakulteti. Ni dvoma, da je treba na bodočih naših obrazovalniških čim ožje zveze znanosti z življenjem. Naša naloga ne more biti, da gojimo znanost s samostojnim raziskavanjem, naša naloga je prak-

* Najrazboritejši nasprotnik pedagoških akademij in zagovornik pedagoške fakultete, prof. Kühnel sam priporoča to pot. Kutzner, na katerega se Modrinjak sklicuje, navaja v svoji brošuri kot enega najtehtnejših argumentov proti pedagoškim akademijam in za pedagoško fakulteto, da mora pedagoška veda imeti neke mesto za strogo znanstveno proučevanje in svoboden znanstven razmah, kar se mu zdi samo na univerzi mogoče in sicer samo v zvezi teorije s prakso. (Glej medicinsko fakulteto!) Tej potrebi pa lahko ustreže tudi filozofska fakulteta, ako ima svoj pedagoški oddelek, seminar in vadnico. (Glej Jeno!) Modrinjak nadalje opozarja na Reichsvolkschulkonferenz 1. 1920. v Berlinu, ki je brez dvoma doslej najučinkovitejša manifestacija za našo zahtevo po akademski izobrazbi. Vendar do glasovanja in plenumu ni prišlo, dasi so se razen enega, vsi govorniki izrekli za ta naš postulat. Pri glasovanju v odseku, kjer so daleko prevladovali visokošolski in srednješolski profesorji, se je izjavila ogromna večina proti samostojnim akademijam kot izključnim obrazovalniščem za ljudskošolske učitelje; večina pa je našel predlog, naj bodo dopustne poleg drugih visokošolskih uredb tudi take akademije za izobrazbo vsega učiteljstva — tudi srednješolskega. Z 29 proti 26 glasom se je izrekel odsek proti pedagoškim fakultetam. Sprejet pa je bil predlog, da se naj pritegnejo filozofske fakultete poleg drugih institucij v te namene. Velika večina se je izrekla za to, da se v tesni zvezi z obstoječimi visokimi šolami ustanovijo posebni pedagoški inštituti za izobrazbo ljudskošolskega učiteljstva.

tično-vzgojna. Duh, ki bi naj vladal v bodoči učiteljski šoli, mora biti duh znanstvene delovne zajednice, kjer stopa predavanje, snov v ozadje, duh, ki usmerja vse mišljenje v pedagoško smer in trajno upliva na značaj bodočega vzgojitelja, ki podčrtava »kulturo človeka napram kulturi snovi.« Pogosto se povdarja, da tudi za profesorski naraščaj na srednjih šolah ne bi škodilo nekaj reforme v izobrazbi, proč od pretiranega intelektualizma k pedagoškemu mišljenju, nekaj reforme v praktično smer, a zdi se mi, da ni naša stvar, da bi drugim svoje nazore usiljevali in zahtevali, da bi se filozofska fakulteta preobrazila nam na ljubo v zgorajšnjem smislu. Računati moramo z zelo starimi tradicijami univerz, a tudi z dejanskimi točkami. Nismo v Ameriki, kjer se praktičnim potrebam brez pomislekov lahko in hitro ustreže. Nečemo pa tudi, da bi bili naši slušatelji na univerzi morda neljubi gostje. Želimo, da bi naši univerzitetni profesorji z veseljem sodelovali pri reševanju našega vprašanja in pri obrazovanju bodočega ljudskošolskega učiteljstva. Ne smemo končno omalovaževati, da nam je treba gotove svobode, da si svoje bodoče obrazovalnišče izgradimo po lastnem zamisleku. Tudi naša poklicna šola imej poleg ožje svoje naloge še drugo širšo, postani torišče resnega poučevanja vseh narodnih življenjskih in kulturno-vzgojnih vprašanj, prava kulturna akademija in narodni pedagogij. Nekaj mož Krekovega duha bi si želel na njej kot učitelje.

Težko si je predstavljati tako inštitucijo v okvirju filozofske fakultete, pač pa si jo lahko zamislimo kot kolikortoliko samostojen inštitut (akademijo), ki bi mu bila na razpolago vsa obrazovalna sredstva, s kojima univerza razpolaga (knjižnice, zbirke, laboratoriji) in na katerem bi preko tesnega fakultetnega okvirja sodelovali vsi profesorji, ki bi jih veselil ta novi delokrog. Prepričan sem celo, da si univerza ne bo dala vzeti iz rok duhovnega vodstva take institucije s tako važnimi občenarodnimi vzgojnimi nalogami. V skromnem obsegu se da ta načrt takoj izvesti, dočim bi morali na pedagoško fakulteto še dolgo čakati. V bistvu zahtevam torej prav isto kot tov. Modrinjak, da se namreč naše obrazovanje vrši na univerzi, le da ne zahtevam nekaj, kar izgleda nekoliko utopično in kar bi utegnili zadeti na odpor pri onih, na kojih prostovoljno sotrudištvo računamo. Ako smo si torej glede stvari edini, se ne bo težko glede imena pobotati.

Važnejši od vsega je, da je to, kar hočemo, realno zamišljeno, v svoji osnovi zdravo, da je možen nadaljnji razvoj, postopna izgraditev idealnega načrta, ki ga na mah seve ne moremo uresničiti. Ker pa vemo, da nam je pot do cilja tako dolgo zagajena, ko obstoja sedanja separacija učiteljskega študija, ko obstoja jo za splošno obrazovanje učiteljskega naraščaja posebne šole, velja naš prvi boj učiteljskem. Vemo, da bo ta boj še dolg in trdovraten. Če v tem boju uspeimo, dosežemo tudi vse drugo, drugače pa ostane vse govorjenje in pisanje o akademski izobrazbi ljudskošolskega učiteljstva brezplodno.

Udeležencem je bil na razpolago program in besedilo pesmi, za kar so se posebno zanimali vnaniji tovariši in tovarišice.

Mešani zbor »Glasbene Matice« je nastopil burno pozdravljen točno ob 8. uri. Koncert je vodil osebno kons. ravnatelj in koncertni vodja g. Matej Hubad. Zbor je izvajal bisere naše moderne literature in najlepše naše narodne pesmi. Zbor je žel za svoje izvajanje burno priznanje. Vkljub neznošni vročini je absolviral svoj dolg program precizno in brezhibno, ne da bi pevci in pevke v pavzi zapustili oder.

Po dr. Švabovi: »Zdrava Marija«, je deputacija sestojela iz Slovenke, Srba in Hrvata poklonila ravnatelju g. Hubadu lovorov venec s trakovi, z napisom »Mojstru Hubadu — Kongres UJU«. Enako je prejel lovorov venec pevski zbor »Glasbene Matice«, solistinja ga. Počivalnik-Vohinčeva pa Šopek.

Pevski zbor »Glasbene Matice« je nagovoril pred poklonitvijo predsednik UJU tov. Milutin Stanković, nakar se mu je zahvalil predsednik pevskega zbora »Glasbene Matice« g. Skalar. Nepopisen je bil prizor, ko se je iz balkona vslo morje cvetic na zbor in na južne bratske goste.

Iz vrst kongresnih udeležencev iz Srbije in Hrvatske smo čuli, da je bil kon-

cert krona umetniškega užitka ob kongresu.

Koncert in telovadbo moramo tudi mi označiti kot dvoje najvažnejših kulturnih prireditev ob kongresu, ki sta izpopolnjevali namen in delo kongresa samega.

Komers.

Po koncertu »Glasbene Matice« je priredil kongresni odbor Glavnemu Odboru UJU in zastopnikom pokrajinskih odborov UJU na verandi restavracije Zvezda komers, kateremu so prisostvovali tudi lokalni oficijelni zastopniki korporacij itd.

Pri komerzu je svirala muzika dravske divizije pod osebnim vodstvom kapetana g. dr. J. Čerina. Komers je izpadel sijajno in je bila režija izvedena v čast restavraterju g. Krapežu.

Oficijelni del nagovorov je otvoril predsednik UJU tov. Milutin Stanković, ki je nazdravil Nj. Vel. kralju Aleksandru, kot vodji velikih činov za osvoboditev in ujedinjenje vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev in kot poroku, da se bo to ujedinjenje izvedlo do kraja. Muzika dravske divizije je zasvirala »Bože pravde« in hkrati je bil ves restavracijski vrt poln burnih pristrčnih ovacij na kralja.

Temu so sledile oficijelne zdravice, iz katerih vseh se je vlekla rdeča nit

toge in volje do osvoboditve še neodrešenih bratov.

Člani kongresnega odbora so medtem spremljali posamezne goste, med njimi zastopnika češkega in slovaškega učiteljstva g. Adolfa Obsta in M. Oriška na kolodvor, ker so odhajali v domovino.

IV. D.

Požegarju k 60 letnici.

V prijazni vasi Gederovci v Prekmurju — ob glavni cesti, ki spaja Murško Sobotu z avstrijsko Radgono, — tam živi in deluje znani naš tovariš, pedagoški filozof, g. Avguštin Požegar. Prijazen je ta kraj, prijazna je dvorazredna državna šola ob glavni cesti z lepo obdelanim vrtom tik bistrega potoka, prijazna pa je tudi mlada obitelj našega Požegarja, ki je obhajal dne 13. avgusta 1923 60 letnico svojega rojstva, h kateri mu vsi obilni tovariši, znanci in prijatelji, bodisi moškega ali ženskega spola, prav iskreno čestitamo.

Tovariš Požegar je prišel v Prekmurje pred 3 leti in se počuti tukaj vsled gori navedenih »prijaznih« momentov kljub vsem neprilikam življenja v diogenjski skromnosti in zadovoljnosti povsem srečnega in takorekoč pomlajenega.

Deloval je poprej dolga leta v Žiteč-

istotako kakor tukaj ne le pri tovariših in tovarišicah, marveč tudi pri drugi inteligenci čislana in priljubljena osebnost. Koliko resnih, pa tudi s humorjem natripanih govorov je poteklo iz njegovih ust na raznih zborovanjih in tovariških sestankih! Mnoga leta je bil predsednik mariborskega učiteljskega društva ter zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu. Z besedo in pisavo je znal vzpodbujati učiteljstvo k marljivemu delovanju, k edinstvu in narodnosti, — ker vse to je bilo pod Avstrijo nujno potrebno.

Iz Žitečke vasi je v produktivnih letih 1904—1911 zalagal naš »Popotnik z jednatimi pedagoško-filozofskimi spisi, kakor: »Prosveta«, »Preveč ne bo nikdar!«, »Vplivi dušnih pretresov pri domači in javni odgoji«, »Laž in resnica«, »Otroci, odgovorjatelj odraslih«, »Zbor-duša«, »Telesni siločut in njegova higijena«, »Je-li kazni odgojno sredstvo?«, »Idealizem in realizem«, »Svobodna beseda o svobodni metodi« i. dr.

Ta leta so bila za istino najplodovitejša, vendar bi se motili, misleči, da se je naš Požegar v Žitečki vasi iztrošil. Nikakor! Prinesel je tudi v Prekmurje še dovolj duševnih zakladov, je še svež in dobro ohranjen po duhu in po telesu. Res je, kakor pravi čisto sam: »Lasje in brki kažejo na starost, srce in duh pa sta mlada!« Kakor pred leti, tako je Po-

Naša kulturna organizacija.

Ferijalni Savez učiteljstva.

III. kongres Ferijalnega Saveza v Beogradu, 15.—18. julija t. l.

(Dalje.)

Po svečani sjednici je bil izvoljen verifikacijski odbor, koder nas je zastopal tov. Mrovlje. Predali smo pooblastila naših podružnic — pa hajdi na ručak.

Beograjski Lokalni Odbor F. S. se je izkazal kavalirja. V hotelu »Srpska kruna« poleg Kalimegdana nas je gostil od nedelje do torka, kot je bil predviden kongres. Ker se je kongres radi nepotrebnih debat raztegnil še na sredo, Lokalnemu odboru pa je zmanjkalo pare, smo v sredo ručali v neki turški »Kujni«, koder je bilo ceneje kot pri »Kruni«. Po ferijalno!

Ker je bil predsednik U. O. F. S. g. prof. Vlado Lapajne bolan in je le z velikanskim naporom prišel v Beograd iz golega idealizma do organizacije, ni mogel vzdržati dalje časa in je po svečani seji oddal posle podpredsedniku ter se vrnil v Ljubljano.

Nadaljevali smo popoldne v dvorani II. beograjske gimnazije. Za poročilom verifikacijskega odbora, ki je overovil 96 delegatov, je sledila določitev raznih odborov. V odboru za molbe in žalbe je bil tov. Janežič, v odboru za promeno pravil tov. Pirnat.

V ponedeljek smo pričeli ob 9. uri dopoldne. Odbor za overovljenje zapisnika II. kongresa je javil, da je lanski zapisnik spisan tako škandalozno površno in nečitljivo, da se ne more overoviti.

Sledilo je poročilo Upravnega odbora. Predsednikovo poročilo je čital pokrajinski pov. za Slovenijo g. Maček, ki je po naročilu predsednikovem njegovo vsled boleznj nepopolno poročilo dokončal. Vnela se je zato živa diskusija, ki je končala tako, da se je sprejel samo oni del predsednikovega poročila, ki ga je pisal predsednik sam. Poročilo blagajnikovo nam je kazalo visoke številke, pa nič denarja. Promet je bil ogromen. Pri poštnem čekovnem uradu ima F. S. še 14.000 Din ter precej nepokritih dolgov pri podružnicah. Poročila Pokrajinskih poverjenikov so bila zanimiva, najbolj poročilo bosanskega poverjenika. Bili smo pridni Slovenci, z marsičem smo se lahko pohvalili, a Bosanci so le tiči.

Poročilo glavnega poverjenika nam je podal tedanji glavni pov. g. Stanko Zorko. Ni bilo vse prav, ni bilo vse v redu. Padalo je na ubogega Zorka da je bilo kaj, čeravno on ni vsega zakrivil. Ne bom ga pral, ni brez krivde, mnogo mnogo bolje bi lahko vse uredil, a povsem obsoditi bi se ga ne smelo, neizkušeni je še, do glavnega pov. je prišel kot slepa kura do zrnja, še prej ni bilo tam vse kot bi moralo biti. Kongres se je prepričal, da je glavni pov. pravzaprav nepotrebna šarža in jo je tudi odpravil.

Poročilo revizijskega odbora pa je kongresu odprlo oči. Sestavljeno je bilo

žegar tudi dandanes zvest svojim v življenju utrjenim načelom, še vedno pristaš svobodne metode, rad je v družbi tovarišev(ice), počuti se med njimi srečnega in nam pove še marsikatero važno besedo in razodene dobro misel. Iz bogatega zaklada svojih izkušenj deli radodarno mlajšim tovarišem ter jih vnema za narodno-prosvetno delo in — altruizem.

Svojo ljubezen in udanost mu je prekmursko učiteljstvo dokazalo s tem, da ga je soglasno izvolilo predsednikom novoustanovljenega učiteljskega društva za Prekmurje. Boljšega pač ne bi bilo moglo izbrati; zakaj Požegar je bil tisti, ki je s čudovito mirnostjo in potrpežljivostjo znal vselej umiriti razburjene duhove med »prišleki« in domačini, da so se polagoma zblizali in si danes med seboj zaupajo, umel pa je tudi unesti v društvo pravi duh in življ, da je danes približno na enaki stopnji kakor druga učiteljska društva v Sloveniji.

Priznavaje njegove zasluge kot pedagoškega predavatelja in pisatelja, nič manj kot izbornega stanovskega organizatorja in odkritosrčnega, značajnega tovariša, želimo povodom 60letnice tovarišu Požegarju, naj mu bo srečna še dolga bodočnost!

Še mnoga srečna leta
vzgojaj Prekmurce. Ti,
da narodno državni duh
triumf svoj tukaj doživi!

Eden za vse!

tako strogo objektivno in strokovno, da je želo burno priznanje celega kongresa. Mnogo je bilo gnilega v deželi Danski. Dober nauk vsem, kako ne sme biti. Skrbeli bomo, da bo letos drugače.

Delo kongresa je v vseh točkah in vedno ovirala diskusija o lanskem zagrebškem kongresu F. S. ter o bivšem glavnem poverjeniku dr. Janže Novaku. Ker o vsej stvari nismo dovolj informirani in ker je to bolj zadeva lanskih ferijalcev, se odtegnemo vsakešnji sodbi. Menimo le, da bi bilo bolje, da kongres ni načel te pereče točke, oziroma, ker je že bila načeta, da bi jo bil vodil popolnoma nepristransko. Biležimo kot opazovalci.

Ko je bil razrešen stari upravni odbor, se je prišlo k izmeni pravil. Pravila so se prilagodila vstopu učiteljstva, profesorstva ter učencev osnovnih šol v F. S. Izvršila se je izprememba pravil v smislu decentralizacije. Pokrajinska poverjenikstva se spreminjajo v oblastne odbore, ki bodo imeli mnogo večjo kompetenco od dosedanjih pokrajinskih poverjenikov. Centrala, ki je bila dosedaj z delom preobložena, bo v marsičem razbremenjena od oblastnih odborov. Teh bo sedem, in sicer: v Beogradu, Novem Sadu, Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu in Skoplju.

(Dalje prihodnjic.)

Splošne vesti.

— **Zdravstveno stanje poverjenika UJU g. ravn. Luke Jelenca** se je v toliko izboljšalo, da je že zapustil bolnico in se nahaja sedaj v domači oskrbi.

— **Prevod učiteljstva v razrede po novi službeni pragmatiki.** V ministrstvu prosvete so se pričele priprave za prevod prosvetnih nastavnikov na plače in položaje po novem zakonu o državnih uradnikih. Povod tega je predsednik UJU g. Milutin Stanković 18. t. m. posetil pomočnika ministra prosvete g. dr. Svetolika Stevanovića, ki je po položaju tudi član državne komisije za izvedbo činovnega zakona. G. Stevanović je izjavil, da bo obvestil o položaju in početku dela UJU takoj, ko prejme ves potreben material za to razvrstitev in da hoče to delo izvršiti sporazumno s predstavniki UJU.

— **Ureditev višje učiteljske izobrazbe.** Pomočnik ministrstva prosvete g. dr. S. Stevanović je izjavil predsedstvu UJU, da bo povodom resolucije II. kongresa UJU v Ljubljani glede vprašanja višje učiteljske izobrazbe spravil to vprašanje v jeseni pred narodno skupščino, kjer naj se vprašanje višje pedagoške šole in njene reforme končno reši. Ministrov predlog se bo glasil, da se šola ukine, a višja učiteljska izobrazba naj se prenese in omogoči na univerzi.

— **Apel na ministra vojne.** »Narodna Prosveta« prinaša poseben apel na ministra vojne, kjer se prav energično zavzema za učitelje-vojake.

— **Ukinjenje šolskih maš.** Oddelek za prosveto in vere v Zagrebu je v sporazumu s hrvatskim episkopatom ukinil obvezno obiskovanje šolskih maš. Določeno pa je, da se mora šolska mladina na vsak način udeleževati procesije na Te-lovo.

— **Padanje šoloobveznih otrok.** Število razredov v Mariboru na ljudskih šolah se bo letos znatno skrcilo, tako da bo mesto 80 samo 70 učnih mest. Odvišno število učiteljstva se razreši službe. — Pomožna šola se razširi na štiri razrede in pripravljani razred.

— **Učiteljski pripravniki, odnosno pripravnice,** ki so dovršili učiteljskega zrelostnim izpitom in ne morejo dobiti mesta v Sloveniji, dobe lahko učiteljsko mesto v Dalmaciji. V to svrhu naj pošljejo, kakor pri nas, prošnje na kotarske šolske nadzornike v Splitu, Šibeniku, Benkovcu, Kninu, Sinju, Imotskem, Makarski, Metkoviću, Kotoru, Dubrovniku, Korčuli Hvaru, Supetru. Prošjo lahko hkrati v treh okrajih. Dalmacija sprejme tudi sledeče absolvirane filozofe: 3 zgodovinarje ali zemljepisce, 2 prirodopisce in 3 za francoščino, matematikov pa 5. Prošnje je treba poslati pokrajinski upravi za Dalmacijo (šolskemu oddelku) v Splitu. — Reflektanti in reflektantkinje naj se v to svrhu osebno ali pisмено javijo pri Poverjenikstvu UJU v Ljubljani (Učiteljska tiskarna) z navedbo, v katere okraje so prosili.

— **Za poverjenika UJU v Beogradu** je bil izvoljen g. Milan V. Popović, ref. v min. prosvete.

— **Prosvetni proračun za Slovenijo.** Kakor poroča »Narodna Prosveta« je izdan celotni budžet ministrstva prosvete

in je ostal budžet osn. nast. v glavnem neokrnjen, medtem ko je za srednje šole znatno zmanjšan. — Opozorjamo mero-dajne faktorje, ki jim je proračun na upogled, da so na pažnji, da ne bo zopet kakih presenečenj, temveč da se popravijo tudi krivice in nezakonitosti, ki so bile storjene z zadnjim proračunom. (Voditeljske doklade itd.).

— **Učiteljski kongres v Bratislavi.** Na predlog češkoslovaških učiteljev na učiteljskem kongresu UJU v Ljubljani, je podvzelo učiteljsko Udruženje (kakor poročajo listi) potrebne korake, da se bo mogel vršiti učiteljski kongres češkoslovaškega in jugoslovenskega učiteljstva v Bratislavi, kjer naj bi se realizoval predlog zastopnika Češke Obce Učiteljske na kongresu UJU g. Adolfa Obsta in kjer naj bi se postavila realna podlaga za stike med češkoslovaškim in jugoslovenskim učiteljstvom.

— **Umrl je v Ljubljani g. Vinko Novak,** oče tov. A. Novaka, strokovnega učitelja na meščanski šoli v Ljubljani. — Naše sožalje!

— **Tumlirzeve knjige odda šolsko vodstvo Tolsti vrh pri Guštanju,** in sicer: Deutsches Sprachbuch I. 43 kom., izdaja I. 1918; II. 23 kom., izdaja leta 1918; Besedni zaklad, Rape I. 16 kom. I. 1918; II. 35 kom. I. 1917. Knjige so vse broširane in še v dobrem stanju. Cena po dogovoru.

— **Tovarišem, katerih otroci študirajo v Mariboru** sporočam, da ima tov. Davorin Vodenik, Maribor, Gosposka ul. 46. II. nadst., ki posreduje v imenu »Učit. doma«, več naslovov primernih stanovanj za dijake in dijakinje. Tudi ravnateljstvo »Dijaškega doma« se bo de kolikor največ možno oziralo pri sprejemu na otroke učiteljstva, kakor je zadržilo. Za vsa pojasnila se je obrniti takoj na tov. Vodenika in priložiti znamko za odgovor.

— **V štev. 32. sem pozval maturante 1903 iz Kopra** k proslavi 20letnice mature, a je pomotoma izostalo moje ime. Danes dodajem, da sta dneva 8. in 9. septembra najugodnejša za nas tu in za tovariše v Jul. Benečiji — saj smo tu 4. tam spodaj jih je 9. Ljubljana je centrum za vse. Podrobno pišem vsakemu zasebno. Morda bi bil primeren čas Božič, kot ob 10letnici, ko smo bili v Trstu. Zglašite se podpisane, a to kmalu — saj sestanek bi bil 8. sept. opoldne v Zvezdi in potem nadaljno v skupnem dogovoru. Anton Mervič, v Ribnici (Dolenjsko).

— **Abiturijente mariborskega učiteljskega od 1. 1908.** pridite k sestanku povodom petnajstletnice naše mature v Ptuj 8. septembra ob priliki občnega zbora Ciril-Metodove družbe. Na veselo svidenje! — Stanka.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

— **Tomaž Jug,** upokojeni šol. ravnatelj v Solkanu pri Gorici ter soustanovitelj okrajnega učiteljskega društva goriskega praznuje letos 82letnico svojega življenja. Bil je pred desetletji duša vsega učiteljskega delovanja na Gorškem; okrog njega so se zbirali mlajši, danes še živeči: Strnad Franc, Lavrenčič Matija, Orel Josip, Vilhar Franc, Furlan Leopold, Zorn Ivan, Bajt Franc, Medvešek Peter, Križman Ignacij, Možina Anton, Urbančič Lojze, Mermolja Franc i. dr., ki so tudi že vsi osiveli v delu za težko preizkušeno gorško ljudstvo. Zaslužnemu ljubljantu je tržaški »Učiteljski List« posvetil iz peresa sedanjega predsednika goriskega okr. uč. društva tov. Lojzeta Urbančiča, toplo pisan uvodnik, v katerem zaključuje: »Trdni so temelji, delo naše šole in našega stanu je zgradilo trdnjše stebre, a bodoče delo šole in učiteljstva zgradi najtrdnjše stebre, da bo zgradba naše organizacije nerazrušljiva, nezlomljiva — večna. To zgradbo sezidajo le v slogi organizirane moči po zgledu našega stanovskega vzornika Tomaža Juge — častnega člana in stvaritelja našega društva, ob katerega ognju se grejemo že pol stoletja. Solnce si, organizacija, in vsi hočemo Tvojih žarkov! Vzornik naš — naj živi vse stoletje!« — Prelepih besedam se tudi mi od svoje strani pridružujemo ter želimo vsem imenovanim in neimenovanim gorškim tovarišem obilo blagoslova!

— **Naše šole v zasedenem ozemlju.** Pred vojno smo imeli hrvatsko višjo gimnazijo v Pazinu, nižjo realno gimnazijo v Opatiji ter slovensko višjo gimnazijo v Gorici; tu je bilo tudi slovensko moško in žensko učiteljske za ves naš narod v Primorju. Vse te zavode so Italijani po svojem prihodu zatrli, dasi so zatrjevali na ves glas: »Italija, velika

države svobode, Vam da iste državljanske pravice kakor vsem drugim svojim državljanom, vam da šole v vašem jeziku, več kakor vam jih je dala Avstrija.« Tako je bilo vsaj čitati na plakatih, ki jih je dala svoječasno nalepiti laška vojna uprava po vsem zasedenem ozemlju. Od vseh naših nekdanjih srednješolskih zavodov je ostala višja realka v Idriji, a tudi ta je samo še po imenu slovenska. Novi laški gospodarji so iztrebili s tega zavoda vse boljše slovenske učne moči ter nastavili na zavodu profesorje-fašiste, katerim je izročena v pouk naša slovenska mladina! Slovensko učiteljske so premestile laške šolske oblasti iz Gorice, t. j. iz središča dežele v oddaljeni Tolmin. A kupa krivic, ki jih je deležno naše ljudstvo pod laškim gospodarstvom, še ni polna! Pravkar poroča »Goriška Straža«, glasiloo naših rojakov v goriškem delu zasedenega ozemlja, da nameravajo Italijani še onih par gimnazijskih razredov, ki so jih bili otvorili za slovensko mladino v Idriji, s prihodnjim šolskim letom odpraviti. Tako torej izgledajo slovesne obljube kobariških zmagovalcev! — Nič bolje ni na polju osnovnega šolstva. Zatvarjanje slovenskih in hrvatskih šol, preganjanje jugoslovenskega učiteljstva sta na dnevnem redu. Zlasti je v tem oziru kruto prizadeta naša tužna Istra, kjer kmalu ne bo ene čiste slovenske ali hrvatske šole!

Obrambni vestnik.

SOCIALNO VPRAŠANJE UČITELJEVOJAKOV.

Sarajevo, 12. avg. 1923.

V Beogradu so ustvarili nov vojaški zakon ter po njem vpoklicali mnogo učiteljstva iz cele države v rezervno oficirsko šolo v Sarajevu. Dosedaj je učiteljstvo služilo o počitnicah, sedaj pa je še ta ugodnost po zakonu ukinjena. Na prvi pogled je to tudi pravilno. Medtem ko se je ostalo učiteljstvo odpočilo od truda-polnega dela, so morale najmlajše moči, učitelji-vojaki iz učilnice v kasarno, iz kasarne v učilnico. Da je pri tem trpela tudi šola, mi niti ni treba dokazovati. Trditi bi celo, da je ta naredba edino pametna.

Tu pa nastane drugo vprašanje. Ne vem, koliko je resnice na vesti, da šolske oblasti niso dale še nobenega pojasnila glede učiteljev-vojakov, ki so služili eno ali dve leti; bodo li sprejeti v službo brez ovir ali ne. Znano nam je, s kolikimi težkočami si priborijo kolegi-abiturijenti službena mesta. Polni načrtov in z najlepšimi nadami prihajajo iz učiteljskega in mislim, da je to najhujši udarec, ki ga občuti mlada, z ideali prežeta duša. Istotako je z nami. Vojaščina nas potemtakem ne ovira le pravočasno napraviti usposobljenosti izpit, ampak nas vrže naravnost na cesto. Rešili so se nas starši vsaj deloma, ko smo odšli na službo. Vojaščina nas jim vrne in ko vojaščino odslužimo, naj se vrnemo zopet k staršem, da ne poginemo gladu na cesti? Če bodo naše šolske oblasti to dopuščale, sledi naravnim potom, da bodo mlajši učitelji izginjali in z njimi naraščaj. Prvega maja bomo odpuščeni iz vojaške službe. Ali se bo vse to učiteljstvo poganjalo za službena mesta tako, kot se je moralo takrat, ko je dovršilo učiteljske? Mislim da ne.

In ta socialna krivica se bo zgodila učiteljstvu na račun naših šolskih oblasti, če se ne bodo pobrigale za od pomoč. Vsem prizadetim, ki jih ni malo in v katerih imenu pišem, naj si zaslugujočna mesta takoj po dovršitvi vojaške dolžnosti, ki so jih morali zapustiti. Vživeli smo se že v našo misljo, ustvarili si jasen načrt, kako oblikovati narodno šolo h kulturni popolnosti in globoko nam bodo ranjene duše, če bomo čez devet mesecev stali na cesti, brez ideolov in v skrbeh, kako si napolnimo želodec. Težko bomo spremenili pot, a morali jo bomo, ker nas bo v to prisilil socialni položaj.

B. Jurančič,

rezervna ofic. šola.

— **ob Svoji k svojim!** Šolske voditelje, tovariše in tovarišice pozivamo, da se drže sklepov pokrajinske skupščine in naročajo svoje potrebščine pri lastnih stanovskih gospodarskih podjetjih. Kongres nam je pokazal kaj zmoremo, če smo gospodarsko trdni. Glejte, da se bo vsakdo držal gesla: Svoji k svojim, in vzpodbujajte nezavedneže! To bo najboljši odgovor na napade raznih listov ljubljanskih in mariborskih, ki so v zadnjem času napadali nas in našo organizacijo. S »Stražo« in »Gospodarjem« je treba tudi obračunati, kar posebno opozarjamo tov. mariborske oblasti.